

УДК 378.670.16

JEL A13, D24, L19

DOI: 10.37203/kibit.2023.49.07

Грина МОСІЙЧУК,

кандидатка економічних наук, доцентка

ORCID ID: 0000-0001-7664-7853

mosiychuk@kibit.edu.ua

Житомирська філія

Київського інституту бізнесу та технологій

Олександр ШАРПАТИЙ, студент

ORCID ID: 0009-0001-9144-0209

sharpaty@kibit.edu.ua

Житомирська філія

Київського інституту бізнесу та технологій

м. Житомир, Україна

МОЛОДІЖНИЙ ПРОЄКТ: ВІД ЗАДУМУ ДО ВТІЛЕННЯ

У статті досліджено проблеми реалізації бізнес-ідей молоді, пов'язані з викликами та ризиками сьогодення. Проаналізовано багаторівневу систему фінансування і підтримки юнацького підприємництва, зокрема, розкрито семантику поняття, виокремлено головні напрямки розвитку інвестиційного та інноваційного середовища, співвідношення попиту і пропозиції щодо впровадження модерних товарів та послуг в онлайн-форматі завдяки поступу інформаційних технологій, з'ясовано переваги й недоліки молодіжного бізнесу, що зумовлені суб'єктивними та об'єктивними факторами, визначено чільні різновиди необхідної допомоги у втіленні задумів, успішному функціонуванні стартапів, наведено приклади ефективної підтримки діяльності таких компаній у нашій державі та Європі, доведено потенціал України у створенні стабільного економічного простору для розвитку молодіжного бізнесу.

Ключові слова: молодіжний проєкт, інновація, бізнес, технології, фінансування, менторство.

Iryna MOSIYCHUK,

PhD (Econ.), Associate Professor

ORCID ID: 0000-0001-7664-7853

mosiychuk@kibit.edu.ua

Zhytomyr Branch

Kyiv Institute of Business and Technology

Oleksandr SHARPATYI, Student
ORCID ID: 0009-0001-9144-0209
sharpaty@kibit.edu.ua
Zhytomyr Branch
Kyiv Institute of Business and Technology
Zhytomyr, Ukraine

YOUTH PROJECT: FROM IDEA TO REALIZATION

The article examines the problems of implementing business ideas of young people related to today's challenges and risks. The multi-level system of financing and supporting youth entrepreneurship, which acts as a powerful and significant component of general social progress, is analyzed, in particular, the semantics of the concept is revealed, the main directions of the development of the investment and innovation environment, the ratio of demand and supply regarding the introduction of modern goods and services in online format are highlighted thanks to the progress information technologies, advantages (creativity, motivation, courage, adaptability, innovativeness, speed, technological literacy) and disadvantages (lack of experience, insufficient network of contacts, limited resources, low level of risk management, lack of mentoring) of youth business determined by subjective and objective factors, the main types of necessary assistance are determined (scholarships and grants, subsidies, low-interest crediting and loans, accelerators and incubators, investments, crowdfunding, venture capital, provision of start-up capital, expert consultations, professional mentoring, skills and abilities in managing business projects, entrepreneurial culture and education) in the implementation of ideas, successful functioning of startups, examples of effective support for the activities of such companies in domestic and foreign countries are given (Startup Ukraine, Association of Young Entrepreneurs of Ukraine (AMPU), Ukrainian Entrepreneurship Development Fund, Available loans 5-7-9%, International Renaissance Fund, American Agency for International Development (USAID), EU4Business, Business Incubator operated by the Office of Technology Transfer and Economic Development (TTED) at Missouri University of Science and Technology (Missouri S&T), Darebin Enterprise Centre Ltd (DECL), Student entrepreneurship project, SUREstart Business Incubators, The Entrepreneurship Cell of IIT Madras), the potential of Ukraine in creating a stable economic space for the development of youth entrepreneurship, which will ensure new jobs and the prosperity of small and medium-sized businesses, has been proven.

Keywords: youth project, innovation, business, technology, financing, mentoring.

Вступ

Юнацтво є потужним ресурсом суспільства. Його розвиток у різних галузях життєдіяльності, передусім у бізнесі, постає надважливим складником у

процесі творення стабільного й ефективного інноваційного середовища і стимулювання економічного поступу. Фінансування та підтримка проєктів молоді виступають дієвими інструментами для посилення ролі молодіжного підприємництва, розширення спектру товарів та послуг, зростання попиту і розвитку технологічних інновацій. За *мету статті* править аналіз пріоритетів у виборі модерних проєктів сучасної молоді, ролі та значення подібної діяльності, що посідає чільне місце у функціонуванні українського бізнесу.

Різні аспекти фінансування та підтримки молодіжних проєктів досліджували чимало вчених і практиків, а саме:

- науковець Карл Філіпсон (Karl Philipson), спеціаліст із фінансів та економіки, ретельно студіював проблему грошового підґрунтя молодіжних стартапів і компаній, надавши слушні рекомендації щодо поліпшення фінансової підтримки підприємців;
- експерт у галузі молодіжного підприємництва та інновацій Джонатан Лівінгстон (Jonathan Livingston) класифікував моделі фінансування стартапів юнацтва, розробивши стратегії для залучення інвестицій у подібні проєкти;
- соціологиня Катрін Ебель (Kathrin Ebel) виокремила розмаїті шляхи фінансування задумів молоді, узагальнивши спостереження у рекомендаціях для організацій, що надають фінансову підтримку модерному поколінню підприємців.

Звідси, простудіювавши матеріали, варто визначити доступні новій генерації підприємців та інноваторів інструменти фінансування, з'ясувавши їх переваги й недоліки у розвитку молодіжного підприємництва та технологічних інновацій.

Методи та матеріали

Крім дослідження відповідних наукових джерел, статистичних даних і звітів, задля кращої реалізації мети було проаналізовано конкретні випадки успішних молодіжних проєктів у бізнес-галузі, що дозволило детально вивчити фінансові моделі, стратегії залучення інвестицій та інші фактори, що сприяють успіху.

Та передусім доцільно розтлумачити центральне поняття дослідження: *молодіжне підприємництво* – це процес створення та управління підприємствами або проєктами ініціативними представниками юнацтва, які втілили свої ідеї на практиці. Тож власне процес містить такі складники: створення і розвиток підприємства, розробка та впровадження інноваційних продуктів і послуг, пошук нових ринків та можливостей.

Звісно, специфіка функціонування молодіжного підприємництва, як потужного і значущого суспільного руху, залежить від ресурсів, знань і вмінь юнацтва. Воно може стати важливим інструментом для стимулювання економічного зростання, створення нових робочих місць, розвитку інновацій та підтримки малого й середнього бізнесу загалом.

В Україні відомо декілька ініціатив і програм, спрямованих на розвиток фінансування та підтримку молодіжних бізнес-проектів. Наприклад, презентована 2018 р. «Startup Ukraine» надає гранти, позики й інвестиційну підтримку для розвитку бізнесу молодих підприємців у царині технологій та інновацій.

Натомість Асоціація молодих підприємців України (АМПУ) прагне забезпечити та зберегти сприятливе середовище для розвитку молодіжного бізнесу і технологій, активно співпрацюючи з урядом, бізнес-структурами та іншими зацікавленими фізичними / юридичними особами, аби залучити якомога більше коштів для здійснення сміливих і розумних задумок юнацтва. Наразі необхідно реформувати податкову систему, зважаючи на неминучу мілітаризацію економіки, щоб заохотити молодь повертатись і лишатись в Україні.

Результати

Фінансування та підтримка молодіжних проектів у царинах бізнесу і технологій можуть бути здійснені за допомогою різних інструментів чи методів, найголовнішими з яких є такі:

1. *Гранти та стипендії*: урядові організації, некомерційні фонди, академічні установи та приватні компанії можуть надавати гранти або стипендії молодим підприємцям і стартапам, поєднуючи фінансову підтримку, послуги наставництва та навчання.

2. *Інкубатори й акселератори*: організації, які надають підтримку молодим підприємцям у розвитку їхніх проектів шляхом доступу до інфраструктури, експертного наставництва, мережі контактів, фінансових ресурсів тощо, необхідних для успішного запуску і розвитку бізнесу.

3. *Краудфандинг*: подібні платформи дозволяють залучати фінансування широкої громадськості завдяки збору невеликих сум від багатьох людей, щоб молоді підприємці показали потенційним інвесторам свій проект і отримали фінансування без прив'язки до традиційних джерел капіталу.

4. *Венчурний капітал*: венчурні фонди й інвестори можуть фінансувати задумки юнацтва, отримавши частку в компанії, оскільки спеціалізуються на інвестуванні у стартапи та інноваційні підприємства з високим потенціалом зростання.

Багато країн та регіонів мають спеціальні фонди, грантові програми й організації, що надають фінансову підтримку і ресурси юнакам / юнкам, які бажають розпочати власний бізнес або розвивати технологічні проекти. Матеріальні джерела можуть містити безповоротні гранти, позики, інвестиції та інші форми фінансової підтримки.

Прикметно, що виокремлення власне молодіжного підприємництва, як особливого сегменту цього напрямку економічної діяльності, відбувається завдяки студіюванню специфічних переваг і недоліків (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Переваги й недоліки молодіжного підприємництва

ПЕРЕВАГИ	<i>Інноваційність.</i> Юнацтво часто має нестандартні модерні задумки та ідеї, впроваджує новаторський підхід, завдяки чому створює продукти та послуги, які відповідають потребам сучасного ринку.
	<i>Енергія та мотивація.</i> Молодь, сповнена рішучістю, мотивацією та енергією, впевненістю в досягненні успіху, готова до тривалої праці й зусиль, щоб реалізувати свої проєкти, плани та бізнес-ідеї.
	<i>Гнучкість та швидкість.</i> Нове покоління швидко адаптується, враховуючи зміни ринкового середовища, оперативно реагувати на нові можливості та виклики, що дозволяє їм бути конкурентоспроможними
	<i>Технологічна грамотність.</i> Модерна генерація з дитинства послуговується сучасними технологіями навіть на побутовому рівні, згодом у соціальних інституціях (навчання і робота), що надає значну перевагу в ефективному покращенні бізнес-процесів, маркетингу та залученні клієнтів.
	<i>Обмежені ресурси.</i> Молоді підприємці часто мають обмежені фінансові ресурси, відсутній доступ до значного стартового капіталу для розвитку своїх проєктів, що неабияк ускладнює запуск і розвиток бізнесу
	<i>Відсутність досвіду.</i> Юнацтво зазвичай не обізнане зі складнощами й викликами підприємництва, що викликає численні труднощі в керуванні бізнесом, розвитку стратегій, фінансовому плануванні та управлінні ризиками.
	<i>Недостатня мережа контактів.</i> Контакти виступають запорукою поступу компанії. Тому їх відсутність, з об'єктивних чи суб'єктивних причин (вік, мала поінформованість, характер), зумовлює перешкоди у залученні інвестицій, знаходженні стабільних партнерів і клієнтів, обмежує можливості розвитку та розширення бізнесу.
	<i>Низький рівень управління ризиками.</i> Молодь менш досвідчена в управлінні ризиками (наприклад, фінансові ризики, конкуренція на ринку, зміни в законодавстві), що, безумовно, впливає негативно на ведення бізнесу.
	<i>Брак підтримки й наставництва.</i> Початківцю завжди потрібні консультації та ефективні поради, аби розібратись у хитросплетіннях бізнес-галузі, передусім необхідна допомога в розвитку навичок управління, маркетингу, фінансів тощо.

Джерело: сформовано авторами на основі: Кравченко, 2017

Тому варто виокремити проблеми, що впливають на готовність молоді створювати самостійні бізнес-проекти саме зараз, як-от:

1. *Належна фінансова підтримка.* Молоді потрібно надати стартовий капітал, відповідні фінансові ресурси, які здатні забезпечити держава (законодавчі зміни) чи приватні інвестори, щоб задумка спрацювала і дала поштовх, може, й зразок, розвитку певної галузі, продукту або послуги.

2. *Якісне професійне наставництво.* Початківцеві має бути запропонований відкритий доступ до найширшого експертного середовища в обраній царині у форматі консультацій та порад, щоб упевнено й успішно розвивати власний бізнес, тобто корегувати, а не обмежувати свої можливості.

3. *Знання і навички управління бізнесом.* Юнацтво повинно усвідомлювати значення постійного самовдосконалення в розмаїтих осередках навчання (вебінари, майстер-класи, друковані джерела, науково-популярні заходи), оскільки лише так можна бути обізнаним у сучасних бізнесових тенденціях і оперативно реагувати на будь-які перешкоди й виклики в обраній галузі.

4. *Розвинена підприємницька культура.* Ведення бізнесу є важливим складником економічної політики держави, яка має сприяти розвитку підприємницької діяльності, спонукати підтримувати і поважати початківців, заохочувати працювати молодь – найефективніший ресурс. Позитивне ставлення саме з боку соціуму виступає необхідним підґрунтям успішної реалізації бізнес-ініціатив і запорукою стабільного поступу економіки країни.

Дослідивши американський та європейський досвід сприяння молодіжному підприємництву, можна виокремити низку рішень, які забезпечують ефективне здійснення самостійних бізнес-проектів, а саме:

1. *Фінансова підтримка,* втілена у заходах спеціальних програм і фондів (гранти, субсидії, низьковідсоткове кредитування, стартап-інкубатори).

2. *Підприємницька освіта* на різних рівнях (середня та вища, спеціалізована), що забезпечує постійне здобуття і оновлення модерних знань, умінь та навичок.

3. *Екосистема підприємництва* є важливим елементом підтримки молодих бізнесменів, що передбачає наявність і функціонування бізнес-інкубаторів, просторів співпраці, менторських програм, мережі контактів, допомоги експертів та інвесторів.

4. *Інноваційні технології та рішення* сьогодні постають не лише поштовхом до дії, але й необхідними методами, підходами та інструментами для реалізації бізнес-проекту.

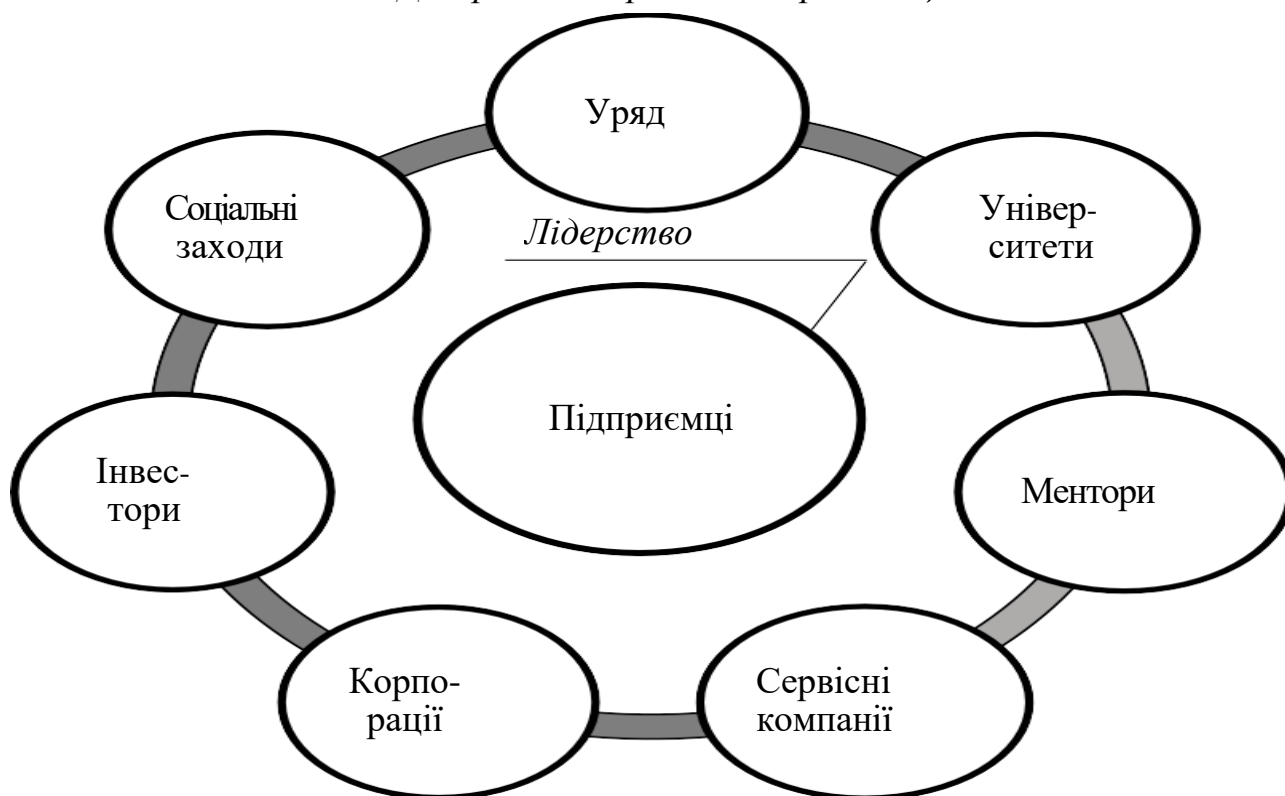
5. *Бізнес-інкубатори* для студентів або молодих підприємців полегшують діяльність початківців, адже забезпечують офісними (комерційними та виробничими) платформами за заниженими цінами, надаючи інші пільги або консультації в дотичних до бізнесу галузях життєдіяльності (наприклад, у США діють DUHatch Student Business Incubator, The UNI Student Business Incubator of the John Pappajohn Entrepreneurial Center, Student Business Incubator Program of Asheville-Buncombe Technical Community College, SBI of University of Wisconsin-

Madison, The Student Business Incubator operated by the Office of Technology Transfer and Economic Development (TTED) at Missouri University of Science and Technology (Missouri S&T); в Австралії набув популярності Darebin Enterprise Centre Ltd (DECL), у Швейцарії – Student entrepreneurship project, у Шотландії – SUREstart Business Incubators, а в Індії – The Entrepreneurship Cell of ІТ Madras).

Отже, джерела підтримки молодіжного підприємництва є різноманітними – це урядова підтримка, інкубатори й акселератори, інвестори та венчурні фонди, банківські кредити і мікрофінансування, грантові програми та конкурси. Звісно, кожне джерело має переваги й недоліки, але комбінація декількох може бути найефективнішою в реалізації юнацьких бізнес-проектів, що переконливо доводять останні дослідження як науковців-теоретиків, так і підприємців-практиків у статтях і публічних виступах (див. Рис.1).

Рисунок 1.

Джерела підтримки підприємництва



Джерело: Романська, 2017.

Важливо, щоб молоді підприємці були ознайомлені з наявними джерелами підтримки і зверталися до них відповідно до своїх потреб та цілей. Крім

фінансової допомоги, важливе значення мають навчальні програми, експертна консультація, безперервна освіта, менторство тощо.

Зараз в Україні здобули популярність такі програми державної підтримки малого і середнього бізнесу:

1. *«Доступні кредити 5-7-9»*: можливість отримати кредит для розвитку бізнесу за ставкою 5%, 7% або 9% річних, аби підтримати підприємців у різних галузях економіки.

2. *«Startup Ukraine»*: фінансова й експертна підтримка стартапів у царинах інновацій та технологій (гранти, навчання і менторство).

3. *«Інноваційні гранти»*: гранти для досліджень, розробки нових продуктів і технологій, впровадження інноваційних рішень тощо.

4. *«Український фонд розвитку підприємництва»*: консультаційна, інформаційна і фінансова підтримка підприємців (позики, гарантії та інвестиції).

Знаково, що міжнародні донори також активно надають кошти на старт і розвиток бізнесу в Україні, аби створювати робочі місця та сприяти економічному зростанню країни, як-от:

1. *Європейський Союз (EU)* завдяки програмі «EU4Business» забезпечує фінансовою підтримкою малі й середні підприємства.

2. *Світовий банк* надає гранти та кредити для стартапів і малого бізнесу, розробляє програми національного розвитку підприємництва.

3. *Міжнародний фонд «Відродження»* спрямовує ресурси на поступ малого та середнього підприємництва в Україні, активно підтримує модерні бізнес-проекти.

4. *Американська агенція з міжнародного розвитку (USAID)* надає фінансову і технічну допомогу українським підприємцям (тренінги, консультації та гранти для розвитку бізнесу).

Висновок

Отже, Україна має значний потенціал для розвитку молодіжного підприємництва у бізнес-галузі. Найпоширенішими методами фінансування молодіжних проєктів є гранти, кредити та інвестиції. Найефективнішими шляхами допомоги й підтримки молодих бізнесменів залишаються консультації, тренінги та навчальні програми, доступ до мережі контактів, інвестиційних ресурсів. Перевагами юнацтва у бізнес-галузі постають інноваційність, креативність, адаптивність, розгалужена мережа однодумців, а недоліками – брак досвіду, передусім стратегічного планування та управління ризиками, відсутність важливих для обраної галузі контактів, експертного середовища, менторства. Тому потрібно якнайшвидше усунути названі недоліки, аби сформувати ефективний бізнес-простір для просування і реалізації задумок юнацтва, яке завжди є чільною рушійною силою економіки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Думанська, І. (2013). Молодіжне інноваційне підприємництво як національна доктрина модернізації економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 4(2). 194–200.
2. Ільченко, Л. (2023). Які організації надають гранти українському бізнесу URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/jaki-orhanizatsiji-nadajut-hranti-ukrajinskomu-biznesu.html>
3. Капліна, А. (2020). Молодіжний бізнес як сучасний драйвер економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/91.pdf
4. Капліна, А. (2020). Молодіжне підприємництво: проблеми та шляхи їх вирішення. *Ефективна економіка*. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
5. Колесник, І. (2022). Актуальні програми державної підтримки для малого та середнього бізнесу. URL: <https://ldn.org.ua/consultations/aktual-ni-prohramy-derzhavnoi-pidtrymky-dlia-maloho-ta-seredn-oho-biznesu/>
6. Кравченко, М., Кураєв, Д. (2017). Перспективи застосування краудфандингу та краудінвестингу для фінансування стартап проєктів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. 24. 127–131.
7. Романська, О. (2017). Молодіжне підприємництво – реалії та перспективи URL: <https://platforma-msb.org/molodizhne-pidpryyemnytstvo-realiyi-ta-perspektyvy/>

REFERENCES

1. Dumanska, I. (2013). Molodizhne innovatsiine pidpryyemnytstvo yak natsionalna doktryna modernizatsii ekonomiky. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 4(2). 194–200. [in Ukrainian]
2. Ilchenko, L. (2023). Yaki orhanizatsii nadaiut hranty ukrainskomu biznesu URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/jaki-orhanizatsiji-nadajut-hranti-ukrajinskomu-biznesu.html> [in Ukrainian]
3. Kaplina, A. (2020). Molodizhnyi biznes yak suchasnyi draiver ekonomichnoho rozvytku. *Efektivna ekonomika*. 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/91.pdf [in Ukrainian]
4. Kaplina, A. (2020). Molodizhne pidpryyemnytstvo: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. *Efektivna ekonomika*. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> [in Ukrainian]
5. Kolesnyk, I. (2022). Aktualni prohramy derzhavnoi pidtrymky dlia maloho ta serednoho biznesu. URL: <https://ldn.org.ua/consultations/aktual-ni-prohramy-derzhavnoi-pidtrymky-dlia-maloho-ta-seredn-oho-biznesu/> [in Ukrainian]
6. Kravchenko, M., Kuraiev, D. (2017). Perspektyvy zastosuvannia kraudfandynhu ta kraudinvestynhu dlia finansuvannia startap proektiv. *Naukovyi visnyk*

Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ekonomika i menedzhment. 24. 127–131. [in Ukrainian]

7. Romanska, O. (2017). Molodizhne pidpriemnytstvo – realii ta perspektyvy URL: <https://platforma-msb.org/molodizhne-pidpryyemnytstvo-realiyi-ta-perspektyvy/> [in Ukrainian]

Отримано редакцією / Received: 08.09.23

Прорецензовано / Revised: 20.09.23

Схвалено до друку / Accepted: 28.09.23